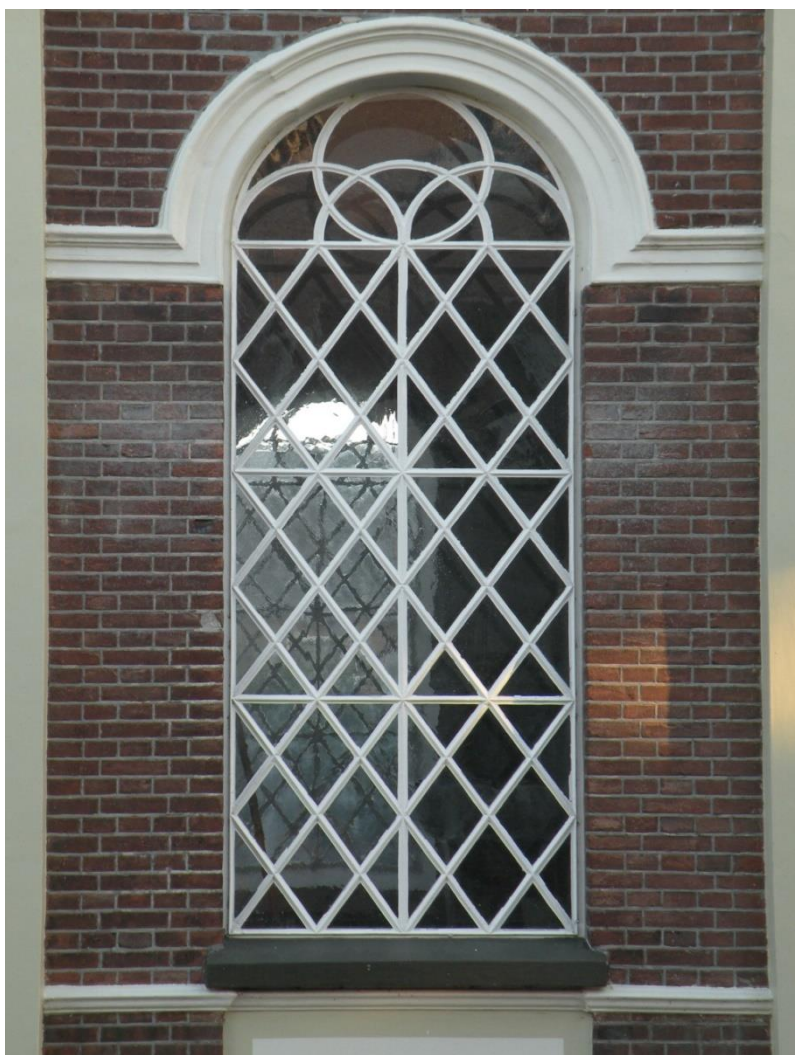

Stichting Synagoge Borculo

Educatief en Joods Cultureel Centrum

Jaarverslag 2024

www.synagogeborculo.nl info@synagogeborculo.nl

Bank: NL39RABO0145390519 KvK: 08086895 RSIN 816082546

Telefoon Secretariaat: 06-30057384

JAARVERSLAG 2024

Inhoudsopgave

	<u>Pagina</u>
Bestuursverslag	3-9
Jaarrekening 2024	
Balans per 31 december 2024	11
Staat van baten en lasten over 2024	12
Toelichtingen	13-19
Ondertekening	20

Bestuursverslag

Hiermede brengen wij verslag uit omtrent de activiteiten van de stichting in het jaar 2024 alsmede omtrent de jaarrekening 2024.

Bestuur

De samenstelling van het bestuur is ultimo 2024 als volgt:

	Functie:	Aftredend op:
M.G.A. (Riet) Baarssen-Streppel	Voorzitter	31 december 2025
E.G. (Elly) Matthijsse	Secretaris	31 december 2027
J.W.M. (Jan Willem) de Wijs	Penningmeester	31 december 2027
A.W.M. (Ton) van Uem	Lid	31 december 2025
S.J. (Sallo) Roozendaal	Lid	31 december 2026
H.J. (Anjo) Bosman	Lid	31 december 2025

Elly Matthijsse is op 1 september tot het bestuur toegetreden en heeft de taak van secretaris van Ton van Uem overgenomen. Ton houdt zich binnen het bestuur nu hoofdzakelijk bezig met het organiseren van evenementen en met de noodzakelijke PR daarvoor.

De statutaire zittingstermijn is 3 jaar; het aftredende bestuurslid is echter terstond herkiesbaar. Het bestuur is onbezoldigd. Het bestuur vergaderde dit jaar fysiek volgens schema 11 keer. Daarnaast vond veelal tussentijds informeel overleg plaats.

Inleiding

Als stichting treden wij naar buiten als Educatief en Joods Cultureel Centrum Borculo. Het leidend thema is "Herdenken is doorgeven" dat telkens in onze uitingen terugkomt. In het hiernavolgende gaan we nader in op de onderwerpen die gedurende het jaar onze aandacht hebben gehad.

Een belangrijke gebeurtenis in het afgelopen jaar is de verduurzaming van de synagoge. In verband hiermede was de synagoge van 1 mei tot 1 oktober niet beschikbaar voor activiteiten.

Terugblik

Als we terugkijken naar 2024 zien we dat dit een jaar was waarin veel werk is verzet. Mede door de inzet van onze vrijwilligers zijn er nieuwe initiatieven ontplooid. Door een goede samenwerking met verschillende organisaties is het inspirerend verschillende taken op te pakken. Burgemeester en wethouders hebben een werkbezoek gebracht. We hebben van gedachten gewisseld over onze plannen voor de toekomst. De burgemeester heeft tijdens een speciale bijeenkomst toelichting gegeven op 'Joodse burgers in de Achterhoek: onteigening en rechtsherstel'. Het culturele programma was afwisselend en boeiend. Ook door kunst en cultuur aanbod van 'Kreggel en Kwiek' voor 50+, geïnitieerd door de gemeente Berkelland maken veel mensen gebruik van de synagoge. Zoals gebruikelijk werd tijdens de Nationale Holocaust herdenking een Lowenberglezing gehouden, dit keer door Anne May Wachters. De leerlingen van een basisschool en het bestuur lazen de namen van de gedeporteerde Joden uit Berkelland.

Dit jaar zijn we gestart met een educatiegroep waarin ook de basisscholen vertegenwoordigd zijn. De scholen hebben de zorg voor het poetsen van de Stolpersteine die in hun buurt liggen.

De voorbereiding op de excursie naar Westerbork was in de Synagoge d.m.v. een expositie. De ontwikkeling van de educatie doen we samen met Cultuurijs van Gemeente Berkelland. De historische Joodse grafsteen aan de Lange Wal heeft door het vernieuwde centrum een prominente plek gekregen. Er zal nog een informatiebord worden geplaatst. De herinrichting/renovatie van de Synagoge heeft ongeveer vijf maanden geduurd. Door de grote inzet van onze penningmeester en tevens bouwbegeleider is het interieur toekomstbestendig geworden.

In het jaarlijks overleg van Syneon wisselen de synagogen van Noord-en Oost Nederland hun ervaringen uit en bespreken problemen waar ze tegenaan lopen. Het behouden en aantrekken van nieuwe vrijwilligers was een algemeen gevoeld probleem. Wij zijn echter erg blij met de toename van het aantal vrijwilligers. Via de vacaturebank waarop wij een vacature voor een secretaresse hadden geplaatst heeft een zeer goede kandidaat zich gemeld en is na een meelooperperiode als secretaresse benoemd.

Onze website is vernieuwd door een professioneel bedrijf in samenwerking met twee vrijwilligers en leden van het bestuur.

Publiciteit

In september 2023 werd een strooifolder verspreid in een oplage van 1.000 exemplaren met daarin opgenomen het programma met culturele activiteiten van het seizoen 2023-2024, dat liep van september 2023 tot juni 2024. De activiteiten van juli t/m augustus werden vermeld in een nieuwe strooifolder seizoen 2024-2025 in een oplage van 1000 exemplaren met de bedoeling deze te verspreiden in openbare gebouwen als VVV's, bibliotheken en gemeentelijke locaties, musea, campings, e.d. Onze vrijwilligers werden daarvoor ingezet en met succes! Een groot deel van de folders vond een plek op de verschillende locaties, het restant werd gereserveerd voor losse verspreiding tijdens b.v. synagogebezoek.

De website is een rijke bron van informatie over de joodse geschiedenis in Borculo en de culturele activiteiten. Aan het eind van het jaar 2023 werd begonnen met een innovatie van de website met het doel een vernieuwde uitstraling, een publieksvriendelijker gebruik, een meer directe toegang tot activiteiten en een webwinkel. Deze operatie werd in handen gegeven van een professioneel bureau, waarbij wij ons verzekerd wisten van de assistentie van 2 kundige vrijwilligers, zowel bij de implementatie, als tijdens het gebruik in de toekomst. Aan het eind van 2024 bereikte deze innovatie bijna zijn voltooiing.

Vertrouwd geworden zijn de periodieke Nieuwsbrieven, de ActiviteitenNieuwsbrieven en reminders voor onze relaties en donateurs. Het bereik van deze brieven blijft vrijwel constant gehandhaafd op rond 225 relaties. De persberichten in een aantal week- en dagbladen, onze activiteitenpublicaties op de agenda's van 'Borculo Bruist' en 'Achterhoek Agenda', het gebruik van Facebook en de plaatsing van sandwichborden in Borculo en Ruurlo zijn de bekende bronnen van informatieverspreiding. Een beperkt veldonderzoekje leerde dat de website en de persberichten in lokale week- en regionale dagbladen met ongeveer 50% de meeste bezoekers genereren, gevolgd door de nieuwsbrieven en het hoort-zegt-het-voort-effect. De Holocaust Herdenking in de synagoge van Borculo en de openstelling tijdens de Nationale Monumentendagen worden aangekondigd in het joodse blad 'Benjamin' en op de site van Syneon, het samenwerkingsverband van een aantal Noord- en Oost Nederlandse synagogen.

Activiteiten

De culturele en educatieve activiteiten laten zich onderscheiden in een aantal categorieën die zo evenredig mogelijk worden uitgestreken over het gehele jaar. Het gaat om de categorieën concerten, (cluster)lezingen,

exposities, evenementen en in ruime zin educatieve activiteiten. Aan al deze activiteiten wordt bekendheid gegeven door middel van de beschreven publiciteitskanalen.

Lezingen

De 3^e Lowenberglezing tijdens de Holocaustherdenking werd dit jaar verzorgd door Anne May Wachters, godsdienstwetenschapper. Voor een groot gezelschap gaf zij antwoord op de vraag: 'Hoe hebben christenen zich in de loop van de geschiedenis opgesteld tegenover het Joodse volk en de joodse religie en zijn zij medeverantwoordelijk voor het ontstaan van het antisemitisme?'

Op 4 avonden in februari nam kunsthistoricus Jaap Nijstad zijn aandachtig gehoor mee op reis naar München, Kopenhagen, Brussel en Milaan tijdens zijn lezingencyclus 'De stad als Gesamtkunstwerk'. Zoals altijd was ook dit keer succes verzekerd!

In maart en april waren 4 avonden gereserveerd voor de lezingencyclus van Kees van Zutphen met als overkoepeld thema 'Muzikale meesterwerken'. Helaas was Kees door ziekte verhinderd. Hij moest daarna vanwege zijn gezondheid definitief stoppen met zijn muzikale lezingen ten behoeve van de synagoge. Wij hebben dit met grote spijt moeten aanvaarden en hem oprecht bedankt voor zijn jarenlange deskundige en liefdevolle bijdrage aan ons culturele programma.

'De Achterhoek in historische vogelvlucht' was de titel van de boeiende lezing door Jan Put in april, opgebouwd uit geselecteerde onderwerpen die niet onderling samenhangend hoeven te zijn, een boeiende aaneenschakeling van uiteenlopende onderwerpen, waarbij de gemeenschappelijk noemer de Achterhoek is.

Jan Put opende het nieuwe seizoen op 1 oktober met de lezing 'Beslissende vrouwen'. Een verrassend verhaal over vrouwen die in de loop van de geschiedenis hun stempel drukten op de samenleving in de rol van inspirerende leiders.

De lezing 'Strangers in paradise' door Ben Coelman in oktober kon helaas niet doorgaan vanwege ziekte van de spreker. Het zou zijn eerste optreden hebben betekend in onze synagoge.

De lezingencyclus door Jaap Nijstad 'Dames, joffers en meiden' verspreid over de maand november werd bijgewoond door een grote schare belangstellende luisteraars. Kijken naar 'vergeten vrouwen in de kunst' die zonder meer een podium verdienen was het thema van deze, opnieuw succesrijke, serie.

Het jaar 2024 werd in december afgesloten met de lezing over de veelzijdige kunstenaar/schilder Marc Chagall. Frederike Upmeijer, kunsthistorica, maakte voor de eerste keer haar opwachting in onze synagoge en ...met veel succes! Een volle zaal werd 1½ uur geboeid door haar inspirerende verhaal.

Concerten

De synagoge ging in februari op koninklijk: wij ontvingen het Koninklijk Zigeunerorkest Roma Heina Mirando. Het trio liet het authentieke opzwepende en melancholische geluid van de originele zigeunermuziek ten volle tot zijn recht komen en bracht daarmee een volle zaal in vervoering.

Een heel gevarieerd muzikaal programma werd in oktober verzorgd door het Vocaal Ensemble 'Embrace'. Jazzy close harmonynummers, markante Mexicaanse traditionals, verfijnde renaissancemadrigalen en melancholieke Zuid Europese melodieën wisselden elkaar af. Het publiek reageerde enthousiast.

‘De poppenspeler van Warschau’ door het Klezmertrio Wilde Eend in november bleek een gouden greep. De toeschouwers waren zichtbaar onder de indruk van het doorleefde spel van het trio, zowel muzikaal als dramatisch, waarmee vorm werd gegeven aan het leven van een joodse tiener in het getto van Warschau.

Exposities en evenementen

Vanwege de restauratiewerkzaamheden in de zomermaanden van 2024 was de synagoge voor publiek gesloten en kon de geplande expositie van Ton Reukers tijdens de open zater- en zondagen in juli en augustus niet doorgaan. De expositie heeft inmiddels een plaats gekregen in juli en augustus 2025.

Om dezelfde reden moesten ook de Open Monumentendagen in september worden geannuleerd.

Vrijwilligers

Het bestuur wordt ondersteund door een team van 18 vrijwilligers. Mede door hen kunnen we een uitnodigend en cultureel programma organiseren. En blijft onze Synagoge geschikt als cultureel ontmoetingscentrum voor Borculo.

De vrijwilligers zijn actief betrokken bij de diverse activiteiten, lezingen en rondleidingen. De werkzaamheden variëren van koffie en thee verzorgen, folders rondbrengen, het installeren van beeld en geluid, stoelen klaarzetten voor een voorstelling tot het tuinieren buiten.

Ook zijn vrijwilligers betrokken bij de “educatie groep” om voor jongeren een speciaal programma te implementeren over het “Joodse leven in Borculo” en de voorbereidingen voor een bezoek aan Westerbork door de groepen 7/8 van het basisonderwijs.

We prijzen ons gelukkig met deze geweldige groep mensen en zijn blij met hun enthousiaste inzet.

Openstellingen

Ondanks de 5 maanden sluiting, wegens de verbouwing, hebben we talloze bezoekers mogen ontvangen. Zowel individueel als groepen, buiten onze zelf georganiseerde evenementen. De groepen kwamen veel uit Borculo en de regio, terwijl de individuele gasten uit het hele land, vooral toeristen, en het buitenland kwamen. Er waren ook bezoekers bij die een bepaalde geschiedenis hadden zowel met de Joodse gemeenschap als met Borculo; er kwamen dan ook vele verhalen los over Joodse en onderduikfamilies. Men was zeer onder de indruk hoe wij als stichting het verhaal over de Joodse gemeenschap voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog tonen en vertellen. Al met al mogen we terugkijken op een geslaagd jaar.

Museumvisie

In ons verslag over 2023 hebben wij bericht over de visie die eind 2023 door de gemeenteraad is aangenomen. Ook werd gesteld dat het wachten toen was het tot stand brengen van de uitvoeringsagenda waarbij aan de betrokken musea ook een rol was toegedicht. In het verslagjaar zijn er evenwel van de kant van de gemeente geen initiatieven daartoe vernomen.

Onderzoek

Het onderzoek ‘Omgang met onteigend Joods vastgoed en grondbezit’ in de Achterhoek (Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Oost-Gelre en Oude IJssel streek) door de Radboud Universiteit is in het afgelopen jaar afgerond. De bevindingen zijn door de onderzoekers vastgelegd in een boekwerkje met de titel “Joodse Burgers in de Achterhoek: Onteigening en Rechtsherstel”. Het onderzoek heeft voor de gemeente Berkelland en meer specifiek voor de voormalige gemeente Borculo geen schokkende feiten aan het licht gebracht.

Donateurs

Ultimo 2024 heeft de stichting ruim 100 donateurs die met een jaarlijkse bijdrage van tenminste € 35 de doelstellingen van de stichting onderschrijven en zodoende ondersteunen. De donaties vormen een vaste bron van inkomen, nodig ter dekking van de vaste jaarlijkse exploitatiekosten. Vanwege het gestegen kostenniveau hebben wij onze donateurs verzocht in te stemmen met verhoging van de minimumbijdrage van € 25 tot € 35. Behoudens een enkele uitzondering is hiermede op brede schaal ingestemd. Over het jaar 2024 werd in totaliteit een bedrag van € 4.015 (v.j. € 2.680) aan donaties ontvangen. Wij zijn als bestuur onze donateurs erkentelijk voor hun begrip en dankbaar voor hun ondersteuning.

Naast donaties worden er al dan niet periodieke giften ontvangen, hetzij giraal hetzij in de collectebus die in de zaal van de synagoge is geplaatst, in totaliteit € 3.671 (v.j. € 4.219).

Overige inkomsten

Stichting FitArt maakt met ingang van het verslagjaar met haar programma Kreggel & Kwiek voor een fors aantal dagdelen gebruik van onze synagoge hetgeen een welkome extra bron van inkomsten is. Ook het dubbel-mannenkwartet “Octo Viri” gebruikt de ruimte om te oefenen. Het koor heeft veel joodse liederen op het repertoire staan. De huur is nihil maar de leden zijn allen donateur van de stichting. Als vaste gebruiker van de synagoge heeft Het Borculo’s Mannenkoor(BMK) haar repetitieavonden op donderdag tegen een vergoeding van € 400 per jaar; het gebruik van koffie en thee door de leden vormt daarnaast een welkome bron van inkomen.

Verduurzaming gebouw

In de periode 1 mei – 1 oktober 2024 werden werkzaamheden in het kader van de verduurzaming van het gebouw uitgevoerd. Hiermede wordt beoogd te komen tot besparing op het gasverbruik. De werkzaamheden uitgevoerd door B.V. Bouwbedrijf Hoffman Beltrum-Zutphen betroffen het verwijderen van en het aanleggen van een nieuwe veel beter isolerende vloer waarin vloerverwarming is aangebracht alsmede het aanbrengen van isolatieglas in alle ramen. Verder is besloten na overleg met de gemeente tot aftimmering van de lambrisering. In dezelfde bouwstroom is ook de verlichting in de synagoge vervangen door dimbare ledlampen. Dit maakt dat de ruimte beter geschikt is gemaakt voor tentoonstellingsdoeleinden. De ingrepen maken dat de beleving en het verblijf in de ruimte aangenamer is mede door de verwarming met hogere capaciteit. Nog onbekend is in hoeverre tot besparing van het gasverbruik is gekomen; dit is pas na het einde van het stookseizoen te zien.

De kosten van de ingrepen hebben totaal € 125.345 bedragen en wel als volgt:

	Verduurzaming	Tentoonstelling	Totaal
	€	€	€
Kosten	110.960	14.385	125.345
Externe financiering door overheden	-42.595	-10.000	-52.595
Externe financiering door lokale fondsen	-30.000	0	-30.000
Interne financiering voorgaande jaren	-17.000	0	-17.000
Ten laste van het verslagjaar	21.365	4.385	25.750

Exploitatie gebouw

Voor de periode 2021 – 2026 heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een instandhoudingssubsidie (SIM) toegekend van € 13.788, zijnde 60% van de subsidiabele lasten. Het Nationaal Restauratiefonds is belast met de uitvoering van de regeling. Het subsidiebedrag wordt in 6-jaarlijkse termijnen uitgekeerd, een eerste van € 3.448, uit te keren in 2021 en vervolgens € 2.068 in de jaren tot en met 2026; de vierde termijn is in 2024 daadwerkelijk ontvangen. Ontvangen bedragen worden gedoteerd aan een voor gesubsidieerd onderhoud bestemde voorziening. Ook de eigen bijdrage van de stichting ad € 758 loopt via deze voorziening. Voor eind 2026 zullen gebreken aan het gebouw worden hersteld en zal het voorts een schilderbeurt krijgen.

Aan subsidiabel onderhoud is in het verslagjaar een bedrag van € 821 besteed. Onderhoud rondom de synagoge (onkruidbestrijding en snoeiwerk) is met behulp van de inzet van vrijwilligers in eigen beheer uitgevoerd.

Financieel beheer 2024

De exploitatie over 2024 sloot met een nadelig saldo van € 12.430. De lasten verband houdend met de verduurzaming (€ 21.365) en de tentoonstellingsruimte (€ 4.385) hebben zwaar op de exploitatie gedrukt. Daarbij moet tevens worden opgemerkt dat het exploitatietekort in belangrijke mate is gemitigeerd door een vrijval van € 9.939 uit het in 2023 gevormde Fonds compensatie huurderiving.

Verheugend is te constateren dat het organiseren van culturele activiteiten voor het eerst een positief saldo heeft opgeleverd.

Het jaar 2025 zal ons in financiële zin in rustiger vaarwater brengen waarbij de uitdaging wel ligt in het structureel verhogen van de inkomsten.